

בארהות

כתב עת למחקר תורני

2

תמוז
ה'תשפ"ו

©

בהוצאת מכון הר ברכה
כל הזכויות שמורות
ניתן להעתיק שלא למטרות מסחריות

עורך:

הרב מאור קיים

עורך משנה:

הרב צוריאל חלמיש

הגהה:

הרב יונדב זר, הרב יאיר וייץ

עיצוב ועימוד:

נבו נגר

גיליון 2 | תמוז ה'תשפ"ו

אתר כתב העת: yhb.org.il/beerot/

כתובת לשליחת מאמרים ותגובות: beerotmh@gmail.com

תוכן עניינים

5 פתח דבר

גדרי מצווה

7 הכוונה כגורם מכריע בשאלת קדושת השמות וכתבי הקודש
הרב אבישי לקס

43 השאלות בסוגיית התכלת בימינו ודרכי ההכרעה בהן
הרב אפרים שחור

73 היחס לגר שרוצה להתגייר או שהתגייר בבית דין פרטי
הרב שאול דוד בוצ'קו

91 חומרא דאתי לידי קולא – אכילה 'לשיעורים' ביום הכיפורים
הרב מאור קיים

121 'טובה חכמה מכלי קרב', מענה להשגות על פניני הלכה טהרת המשפחה
הרב אהרן פרידמן

קדושת החיים

151 תפילה למותו של זקן מופלג שאינו סובל מייסורים והימנעות מהארכת חייו
הרב יצחק אבי רונס

163 הבסיס ההלכתי למתן הנחיות רפואיות מקדימות
הרב ירון מושקוביץ וד"ר נתנאל הורוביץ

אישים ושיטות

179 ראשית דרכה של ישיבת 'מרכז התורה': פרק בביוגרפיה של הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב אלי רייף

203 סיפורים, עובדות והנהגות מספר 'עלי תמר'
הרב אוריאל שלמוני

247 'ישכינו שכינה בארץ': מדרשי האגדה ותורת ארץ ישראל
הרב חיים ויסמן

281 מגמות וצנזורים בעריכת הספר 'אגרות הנצי"ב מוולאז'ין'
הרב צוריאל חלמיש

307 מדור תגובות

רשימת הכותבים בגיליון (סדר אל"ף-בי"ת)

saulbo@gmail.com הרב שאול דוד בוצ'קו, נשיא ישיבת ההסדר היכל אליהו

wchaimw@gmail.com הרב חיים ויסמן, ד"ר לפיזיקה וראש פרויקט 'מדרש ישראל'

halamish55@gmail.com הרב צוריאל חלמיש, מכון הר ברכה

avishaylax@gmail.com הרב אבישי לקס, מכון הר ברכה

yaronmo7@gmail.com הרב ירון מושקוביץ, המכון הגבוה לתורה – אונ' בר-אילן

aharonf0@gmail.com הרב אהרן פרידמן, ר"מ בישיבת הר ברכה

mcayam@gmail.com הרב מאור קיים, ראש מכון הר ברכה

yitzchakroness@gmail.com הרב יצחק אבי רונס, רב קהילה בבית שמש

elir36@gmail.com הרב אלי רייף, רב קהילות השחר וחושן – מודיעין

es.tovot@gmail.com הרב אפרים שחור, מכון הר ברכה

shalmoni63@gmail.com הרב אוריאל שלמוני, מכון הר ברכה

beerotmhb@gmail.com לשליחת מאמרים ותגובות:

פתח דבר

שְׁתֵּה מַיִם מִבּוֹרָה וְנִזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרָה (משלי ה, טו)

בתחילה – שתה מבורך, ולבסוף – ונזלים מתוך באר (ע"ז יט, א)

אנו שמחים לפרסם את הגיליון השני של "בארות – כתב עת למחקר תורני", בהוצאת מכון הר ברכה. בגיליון זה מתחילה לבוא לידי ביטוי שאיפתנו ש'בארות' ישמש במה לתלמידי חכמים וחוקרים תורניים מבתי מדרש שונים, ואנחנו מתכבדים בפרסום מאמריהם בגיליון זה. בנוסף, מתפרסם כאן לראשונה מדור תגובות.

רבני מכון הר ברכה עסקו בתקופה האחרונה בסוגיות של דיני ציצית, תפילין, ספר תורה, מזוזה, גניזה ועוד, כחלק מסיועם למו"ר הרב מלמד בליבון הסוגיות עבור כתיבת פניני הלכה. ואכן, לאחרונה יצא ספר חדש בסדרת פניני הלכה – 'חפצי קודש'. שני מאמרים גדושים בגיליון זה עוסקים בסוגיות אלו: האחד של הרב אבישי לקס, על הכוונה כגורם העיקרי בקדושת השמות וכתבי הקודש, ומתוך כך ההשלכות לדיני גניזה בימינו; והשני של הרב אפרים שחור, על זיהוי התכלת כ'ארגמן קהה קוצים', כאשר חלקו הראשון מסכם בתמצית את עיקרי המחלוקות מתוך החומרים הרבים שנכתבו עד כה בנושא, וחלקו השני דן בצורת ההכרעה בשאלות חדשות-ישנות מעין אלו.

בנוסף למאמרי המכון, מתפרסמים בגיליון שני מאמרים שעוסקים בסוגיות המורכבות והרגישות של קדושת החיים. האחד על התוקף ההלכתי של מתן הנחיות רפואיות מוקדמות, והשני בשאלה עד כמה איכות החיים היא בעלת משקל עבור זקן שאינו מיוסר בייסורים אבל מרגיש שתפקידו בעולם הסתיים.

כחלק ממגמה כללית שהיסטוריה רבנית ותורנית צריכה להיחקר ולהילמד ביתר שאת, מדור 'אישים ושיטות' מקבל מקום נכבד בגיליון הנוכחי. מאמר מיוחד מאת הרב אוריאל שלמוני שקיבץ סיפורי השראה, עובדות ומעשים מהרב ישכר תמר, המפוזרים בפירושו המונומנטלי לירושלמי 'עלי תמר'. כמו כן, במאמר מקיף מתאר הרב אלי רייף על ייסודה והתפתחותה של 'ישיבת מרכז התורה' בקנדה, כחלק מהביוגרפיה של מורו ורבו הרב נחום אליעזר רבינוביץ'. כולי תקווה שנזכה למאמרים נוספים מהרב רייף אודות פרקי חייו של רבו.

כל זאת לצד מאמרים נוספים, בתחומים שונים בתורה ובקורות ישראל.

רוב רובו של גיליון זה נעשה בעריכתי, ועל כן השגיאות באחריותי בלבד. ידידי ושותפי לדרך, הרב צוריאל חלמיש שליט"א, כמו רבים מצעירי הציונות הדתית, עושה לילות כימים בלחימה למען העם והארץ. ימי המילואים הרבים מנעו ממנו את השעות הנדרשות והפנאי המחשבתי לעסוק בעריכת הגיליון. על אף ההפסד, אנו גאים מאד ברב צוריאל ובכל החיילים הנפלאים שמוסרים את הגוף והנפש למען הצלת ישראל מיד צר. ב"ה הרב צוריאל הספיק לכתוב מאמר חשוב על השמטות וצנזורים של ערכים ציוניים בספר 'אגרות הנצי"ב'. יהי רצון שזכות מצוות יישוב הארץ ששקולה כנגד כל המצוות, תסייע בידי כל הלוחמים ומשפחותיהם להמשיך ולפרוח בארץ, לפרות ולרבות, לראות ברכה בכל מעשיהם, ולזכות לכל הברכות שבתורה מתוך בריאות הגוף ומנוחת הנפש.

מאור קיים

שליחת מאמרים לבארות גליון 3, עד ט"ו באב תשפ"ו

beerotmhb@gmail.com